

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
(SZTAB GENERALNY) ODDZIAŁ V.

PRZEPIS
UBIORU POLOWEGO
W. P.

Kokoty
Kalis Korwinia

Z DNIA 15/XI 1919 ROKU.

WARSZAWA — 1919.

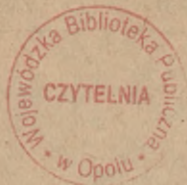
NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
(SZTAB GENERALNY) ODDZIAŁ V.

PRZEPIS
UBIORU POLOWEGO
W. P.

**Kolekcja
Emila Kornasia**

Z DNIA 15/XI 1919 ROKU.

WARSZAWA — 1919.

CM WEN

322122

Świętokrzyska Biblioteka Publiczna
w Opatowie

Wpisano do Księgi Akcesji

Druk. Nacz. Dow. № 729. 3000. 1.12.1919.

Akc. D1 nr 31 / 2013 CM

PRZEPISY UBIORU POLOWEGO W. P.

15/XI. 1919 r.

Ubiór oficerów, urzędników wojskowych, podoficerów i szeregowców wszelkich broni składa się: z kurtki, spodni, płaszcza, czapki, obuwia z owijaczami, względnie wysokich butów, oraz dodatków i oznak specjalnych.

Uwaga: W służbie bojowej wszystkie bronie noszą hełm stalowy i do niego miękką fużerkę z sukna bez daszka.

§ 1. Kurtka.

A. Dla szeregowych. (Tab. 1).

Kurtka z sukna barwy polowej (szaro-brunatno-zielonej), podszyta na piersiach, plecach i rękawach podszewką z płótna szarego. Długość kurtki z tyłu taka, aby dół poły dotykał do płaszczyzny siedzenia przy postawie siedzącej. Długość pleców, jest stosownie do wysokości człowika, taka, aby dół stanu wypadł na 30 do 35 cm. od dołu poły, kurtka przecięta w pasie i wpadająca w stan, poły zaś tworzą rozszerzającą się ku dołowi spódniczkę. Z tyłu pół rozcięcie, dochodzące do stanu. W tyle, w stanie, dla podtrzymania pasa wszyte są 2 wielkie i mocne haftki w odległości około 25 cm. jedna od dru-

giej. Haftki wpuszczone w szew i przszyte do listewki $2\frac{1}{2}$ cm. szerokości, podszytej od spodu, sięgającej do pachy. Długość ramion od 12 do 15 cm. Kurtka zapięta z przodu wprost piersi na 5 guzików średnicy 22 mm. metalowych, barwy ochronnej, (oksydowanych) z herbem Państwa Polskiego przepisanego rysunku (Tab. 3. rys. 5), przszytych do prawego brzegu kurtki. Guzik 5-ty w stanie.

Kołnierz z sukna kurtki, stojąco-wykładany wysokości z tyłu 12 cm. z przodu 10 cm., część wyłożona 6 cm. Kołnierz zapinany na 2 haftki, podszyty suknem, w środku płótno. Na przedniej części kołnierza z każdej strony naszyta patka barwy broni, szerokości wyłożonej części kołnierza, długości 10 cm., wycięta na tylnym końcu w ząb. Na patce naszyty wężyk i o ile jest to wskazane dalszym § przepisu dla danego oddziału, przymocowane godło — wszystko z białego metalu oksydowane. Na lewym rogu wewnętrznym kołnierza przszyta patka sukienka $3\frac{1}{2}$ cm. szerokości, oraz na prawym rogu guzik z prasowanej skóry dla zapinania kołnierza podniesionego.

Rękawy ukośnie ścięte, zwężające się ku dołowi, u dołu średnio 14 cm., przszyte na 10 cm. w linii prostej od dolnego brzegu. Rozcięte na 12 cm. od brzegu dolnego i zapinane na jeden guzik mundurowy.

Naramienniki (Tab. 3) z sukna kurtki szerokości 5 cm. przy wszyciu, zwężające się ku górze do $3\frac{1}{2}$ cm., ścięte u góry i zapięte na guzik mundurowy, przszyty do kurtki przy kołnierzu.

Kieszenie dwie na połach ukośnie zwrócone ku dołowi. Początek kieszeni na wysokości 2 cm. poniżej stanu, w odległości 25 cm. przeciętnie jedna od drugiej. Otwór kieszeni 18 cm. Nad

otworem klapka 6 cm. szerokości, zapinana na guzik mundurowy.

Uwaga: Dla szeregowych wszystkich rodzajów broni do robót, oraz ćwiczeń połączonych z brudzeniem ubioru, obowiązuje ubiór roboczy, złożony z obszernej bluzy drelichowej i takichże spodni, barwy szaraczkowej, wdziewanych na ubranie.

B. Dla oficerów (Tab. 2).

Kurtka jak dla szeregowych z dodatkiem paska z sukna kurtki szerokości 5 cm. naszytego w stanie tak, aby był przykryty pasem rzemieńnym, gdy ten będzie włożony.

Kołnierz, rękawy i naramienniki — jak dla szeregowych.

Kieszenie cztery naszyte z zewnątrz na pierśiach i z boku na połach, krojem angielskim: górne z fałdą przez środek, boczne zaś z miechem dokoła, zamykane klapkami, zapiętymi na guzik mundurowy.

Uwaga 1: Kapelani wyłącznie tylko w polu i za pozwoleniem swojej zwierzchności mogą nosić czamareę do kolan z sukna kurtki oficerskiej, zapinaną na 5 guzików mundurowych wprost piersi, z tyłu w stanie 2 guziki, rozcięcie z tyłu dochodzi do stanu; kołnierz stojący z patkami z sukna czamary z wypustką fioletową, naramienniki jak u oficerów, kieszenie na połach z boku przecięte pionowo (Tab. 15). W mieście obowiązuje kapelanów habit lub sutanna przy czapce oficerskiej.

Uwaga 2: Urzędnicy wojskowi naramienników i patki na kołnierzu nie mają.

Uwaga 3: Aptekarze i kapelmistrze noszą ubiór urzędników wojskowych.

§ 2. Spodnie. (Tab. 4).

(Dla oficerów i szeregowych).

Spodnie z sukna barwy kurtki, zwężone od kolan, obszerne w tyle ku łydce, wysokie w stanie, aby mogły być noszone bez szelek, z dwoma paskami sukienkami i klamrami po bokach.

Z przodu spodni dwie kieszenie poprzeczne, nieco ukośne ku dołowi, zapinane na guzik. Spodnie dla pełniących służbę konno podszyte w kroku do kolan suknem podwójnym (karwaszami).

Uwaga: Oficerowie mogą nosić spodnie krojem pryczesów, ponadto zaś poza frontem również spodnie z materiału kurtki długie na obuwie ze strzemiączkami. Nie wolno nosić długich spodni bez strzemiączek, oraz wywiniętych u dołu (z „mankietami”).

§ 3. Płaszcz. (Tab. 5).

(Dla oficerów i szeregowych).

Płaszcz z sukna grubego barwy kurtki, podszyty na piersiach plecach i rękawach podszewką płócienną szarą. Długość płaszcza dochodzi do 35 cm. od ziemi, szerokość dolnego obwodu od 200 do 250 cm. Płaszcz zapięty z przodu na 6 guzików mundurowych, 5-ty guzik w stanie. Długość ramion od 15 do 18 cm. Na dolnych rogach płaszcza od wewnątrz guzik i patka z dziurką dla spinania pół z tyłu podczas marszu. Z tyłu dla podtrzymania pasa przy bocznych szwach pleców przyszyte dwie patki, każda szerokości 4 cm., długości 8 cm., zapinane na guzik mundurowy.

Kołnierz z sukna tegoż odcienia, co płaszcz, lecz nieco bardziej brązowej barwy, wykładany, zapinany na pętelkę ze skórzanego sznurka, przyszytą pod lewym brzegiem kołnierza, i baryłeczkę ze skóry prasowanej na takimże sznurku, przyszytym pod prawym brzegiem. Wyłożona część kołnierza z przodu 14 cm., z tyłu 10 cm. Na lewym rogu wewnętrznym kołnierza patka dla zapinania kołnierza podniesionego, na prawym zaś guzik, jak przy kołnierzu kurtki. Na przednich rogach kołnierza naszyte ukośnie barwy broni lub służby w postaci dwóch pasków obok siebie, każdy szerokości $1\frac{1}{2}$ cm., długości 8 cm.

Rękawy szerokie; przy wszyciu od 27 do 30 cm. u dołu 18 cm. do 19 cm. szer., długie, z wyłogami wykładanymi na 18 do 19 cm. Na spodniej części rękawa, w odległości 3 cm. od dolnego brzegu przyszyta patka 4 cm. szerokości, 9 cm. długości, ścięta na końcu, zapięta na jeden guzik mundurowy, przyszyty do rękawa. Przy szwie w odległości około 8 cm. na górnej części rękawa przyszyty guzik tak, aby przy zapięciu nań patki, rękaw szczelnie przylegał do ręki.

Kieszenie dwie przecięte pionowo i zapinane na guzik mundurowy. Długość przecięcia 20 do 24 cm., pod przecięciem od spodu obszerna kieszeń (20×20 cm.). Przecięcie umieszczone na takiej wysokości, aby przezeń łatwo było sięgać ręką i do kieszeni płaszcza i do kieszeni spodni.

Naramienniki jak u kurtki.

Uwaga 1: Dla pełniących służbę konno płaszcz rozcięty z tyłu do siedzenia i zapinany na 4 guziki mundurowe małe, średnicy 15 mm.

Uwaga 2: Oficerowie po za frontem mogą nosić na płaszczu pasek z sukna płaszcza.

Uwaga 3: Zamiast płaszcza lub na pła-

szczu mogą oficerowie nosić płaszcz od deszczu (nieprzemakalny) barwy polowej; na płaszczu od deszczu, ani oznak stopni, ani barw broni nie naszywa się.

Uwaga 4: Na czas zimowy dozwolone jest podszywanie, lub podpinanie futra pod płaszcz oraz przypinanie futrzanego kołnierza z dowolnego futra.

§ 4. Czapka. (Tab. 6.)

(Dla oficerów i szeregowych).

Czapka rogata z sukna barwy kurtki z takimże otokiem. Czapka zeszyta z czterech brytów, ostro wyciętych, stykających się po środku dna. Szerokość każdego z nich 18 — 19 cm. wysokość 5 cm., wysokość otoku 6 cm. Szew otoku z przodu. Orzełek ciemno-oksydowany, wysokości od dołu tarczy do szczytu korony $5\frac{1}{2}$ cm.; na tarczy wytłoczony numer pułku lub oddziału, u służb — inicjał.

Daszek ze skóry żółtej (nieczernionej), pochylony ku przodowi, szerokości po środku $6\frac{1}{2}$ cm., okuty na krawędzi blachą cynkową oksydowaną ciemno.

Podpinka ze skóry żółtej, szerokości 2 cm. zapinana na sprzążkę oksydowaną, przytwierdzona do dolnego brzegu otoku za pomocą dwóch guzików mundurowych małych (15 mm. średnicy).

Uwaga 1: Dno czapki winno być sztywne przedni i lewy róg podniesiony (usztyniony), prawy zaś osadzony na otok.

Uwaga 2: Wszystkie wojska, używające w służbie hełmów stalowych, oraz lotnicy, mają prócz czapki, jeszcze furażerkę miękką z sukna kurtki bez żadnych wypustek, wysokości 13 cm.,

ze ściętymi rogami i odwiniętymi z boków skrzydłami, wysokość 9 cm.; na furażerze orzełka się nie przypina (Tab. 6.). Furażerkę mogą nosić wszyscy wojskowi przy robotach, w stajniach, warsztatach, podczas spoczynku, w podróży w wagonie kolejowym i t. p. nie wolno jej natomiast w żadnym wypadku nosić w mieście, na dworcach i w ogóle po za linią bojową, koszarami, lotniskiem etc.

U w a g a 3: Strzelcy podhalańscy zachowują zamiast rogatywek dotychczasowy kapelusz.

U w a g a 4: Urzędnicy wojskowi zamiast rogatywek mają nosić z tegoż sukna czapki okrągłe, wzoru angielskiego, z czarnym okutym daszkiem i czarną rzemienną podpinką szerokości 1¹/₂ cm. Orzełek wzoru dotychczasowego.

§ 5. Obuwie. (Tab. 7.)

Trzewiki czernione, lub nie, niezbyt wysokie, o szerokich i niskich obcasach, sznurowane, z wszytą w rozcięcie klapką skórzaną złożoną w miech (Tab. 7. rys. 1.) dla zabezpieczenia od przedostawania się wody do wnętrza.

Owijacze barwy spodni, względnie dla oficerów wojsk samochodowych i t. p. sztylpy ze skóry czernionej, lub nie, dość szerokie w kostce, pokrywające górną część stopy, zapinane z boku na 3 sprzążki (Tab. 7. rys. 2.)

Dla pełniących służbę konno, długie buty z ostrogami lub sztylpy, jak wyżej.

U w a g a: po za szeregiem dozwolone jest używanie sztylp dotychczasowego wzoru.

§ 6. Dodatki do ubioru.

A. Pas polowy.

Dla szeregowych (pas główny) rzemienny żółty szerokości $5\frac{1}{2}$ cm., zapinany z przodu na sprzążkę zwykłą ciemno-oksydowaną o dwóch kolcach. Z lewej strony do dolnej krawędzi pasa przymocowane są w odległości 21 cm. jedno od drugiego dwa kółka, do których przypina się za pomocą rzemieni szerokości 2 cm. żabka do noszenia bagnetu, lub szabli; przy pełnieniu służby konno, żabkę wraz z rzemieniami odpina się od pasa i przypina do siodła.

Dla oficerów takież jak dla szeregowych, ale z lewej strony wprost kółek u dolnej krawędzi przymocowane są do górnej krawędzi w odległości 24 cm. jedno od drugiego, drugie dwa kółka do przypinania oficerskiego paska przez ramię, złożonego z 2-ch rzemieni $2\frac{1}{2}$ cm. szerokości, spinanych wprost piersi na sprzążkę.

B. Rapcie.

(Dla oficerów i szeregowych.)

Rzemienne żółte szerokości $2\frac{1}{2}$ cm., z karabinkami do przypinania szabli, na tej że szerokości rzemiennym pasku. Rapcie zawsze mają być noszone pod kurtką.

C. Sznury naramienne.

Dla generałów i oficerów sztabu generalnego na prawym ramieniu plecione z białometalowego oksydowanego sznura podwójne.

Dla adjutantów wszelkich dowództw na prawem ramieniu, takież, jak u generałów, lecz pojedyncze.

Dla żandarmerji na lewem ramieniu specjalnego rysunku pojedyncze; u oficerów z oksydowanego sznura metalowego, u szeregowych z jasno żółtego wełnianego.

D. Sznurek do gwizdawki.

(Dla oficerów i szeregowych)

Według wzoru „przepisów” 1917 r. ale zawsze z szarych nici.

Uwaga: Sznurek do gwizdawki ma być przypinany do drugiego guzika kurtki. Nie wolno przymocowywać sznurka do naramiennika.

E. Ryngraf.

Przy pełnieniu służby oficerowie i szeregowi żandarmerji zakładają pod szyję ryngraf z białej (nieoksydowanej) blachy z wytłaczanym wypukłym orłem państwowym na środku. Długość ryngrafu 16 cm., szerokość po środku $4\frac{1}{2}$ cm.

F. Szalik.

Oficerowie i szeregowi pod kurtkę zakładają na szyję szalik z płótna szaro-zielonawego, podszyty białym perkalem, wysokości z przodu 5 cm., z tyłu 4 cm.; z tyłu końce szalika przeciąga się jeden przez drugi na krzyż i zawiązuje z przodu pod językiem, bądź też przymocowuje się taśmki do szelek; długość języka 8 cm., szerokość 14 cm.

Uwaga: Oficerowie mogą również nosić kołnierzyk biały, lub szary z białą krawędzią, który, jednak, nie powinien wystawać ponad kołnierz kurtki więcej niż na 2 mm.

G. Nauszniki.

W zimie, podczas chłódów dozwolone jest w razie potrzeby noszenie pod czapką nauszników z materiału barwy kurtki, połączonych dwiema tasiemkami na wierzchu głowy i zapinanych pod brodą na guzik. Szerokość nauszniaka 10 cm., długością 22 do 24 cm.

§ 7. Odróżnianie broni i służb.

Mundur jest zasadniczo jednakowy dla całego wojska i wszystkich stopni, (z wyjątkiem różnicy w kroju kieszeni, przy kurtce oficerów i szeregowych, spowodowanej różnicami warunków służbowych), bez jakichkolwiek wypustek i lampasów.

Poszczególne bronie różnią się barwą patki na kołnierzu;*) służby wypustką i odpowiedniem godłem na patce; bronie i oddziały specjalne, godłem na lewym rękawie.

Patki naszywa się na kołnierzu kurtki z obu stron, tak aby zakrywały przód kołnierza na całą szerokość jego wyłożonej części; długość całej patki 10 cm., tylna część wycięta w ząb i wzdłuż tego wycięcia u niektórych broni i służb naszyta jest barwna wypustka. Na patce oficerów, kapelanów, szeregowych, oraz u tych urzędników wojskowych, którzy posiadają stopień oficera rezerwy, naszyta oznaka w kształcie wężyka, u generałów i oficerów z haftu wzoru dotychczasowego (pg. „przepisów” z r. 1917), u szeregowych z tasiemki 5 mm. szerokości; i haft i tasiemka zawsze oksydowane ciemno.

Oprócz wężyka u służb, na patce umieszcza się godło haftowane, lub wytłaczane w każdym

*) Patrz tablica barwy patek i wypustek.

razie tak, jak i wężyki, z białego metalu **oksydowane**. Godło umieszcza się w przednim rogu patki ukośnie, o ile kształt godła nie wymaga innego ustawienia. Oficerowie i szeregowi oddziałów specjalnych noszą godło haftowane (u oficerów) lub malowane farbą olejną (u szeregowych) na owalu z sukna barwy patki, naszytym na lewym rękawie na ramieniu.

N-ry pułków oraz oznaczanie rodzajów artylerji i saperów umieszczone są na naramiennikach kurtki i płaszcza.

Dla odróżnienia rodzaju broni na płaszczu naszyte są na rogach kołnierza — ukośnie dwie tasiemki szerokości $\frac{1}{2}$ cm., każda długości 8 cm., jedna — barwy patki na kołnierzu, druga — barwy wypustki przy tej patce (Tab. 3. rys. 7), lub obie barwy patki, o ile patka na kurtce niema wypustki. Służby, oraz oddziały, mające godła na patce kołnierza, noszą również te godła na rogach kołnierza płaszcza, przytwierdzone ukośnie. Dotyczy to również orzełka u generałów i oficerów sztabu generalnego.

§ 8. Oznaki stopni wojskowych.

(Dystynkcje)

Oznaki stopni generałów i oficerów umieszczone są na obu rękawach i naramiennikach kurtki i płaszcza, oraz na czapce, oznaki stopni urzędników wojskowych na rękawach i kołnierzu kurtki i płaszcza, oraz na czapce, podoficerów — na rękawach i naramiennikach kurtki i płaszcza. Ponadto generałowie noszą lampasy.

Uwaga: Oznaki winny być zarówno na kurtce, jak i na płaszczu.

A. Oznaki oficerskie. (Tab. 12).

1. Generałowie mają (Tab. 12):

a) **wyłogi** obu rękawów wzdłuż górnej krawędzi obramowane dokoła taśmą białą-metalową, oksydowaną, szerokości $1\frac{1}{2}$ cm.; naszytą zygzakowato (załamami), wysokość załamów (zygzaków) $2\frac{1}{2}$ cm.; na wyłogu tuż pod taśmą u generała-podporucznika jedna gwiazdka haftowana oksydowanymi nićmi lub wytłaczana pięciopromienna o ostrych promieniach i długości od środka gwiazdy 18 mm. (Tab. 12); u generała-porucznika — dwie takie gwiazdy, u generała broni — trzy,

b) **na naramiennikach** w odległości 1 cm. od wszycia, w poprzek naramiennika, naszyta także taśma i w ten sam sposób, jak na rękawach; na środku naramiennika wzdłuż u generała-podporucznika jedna gwiazdka haftowana lub wytłaczana tegoż kształtu i barwy, jak na rękawach, lecz mniejsza (długość promienia od środka — 1 cm.), (Tab. 12); u generała-porucznika — dwie także gwiazdki, u generała broni — trzy.

Uwaga: Przy wytłaczanych gwiazdkach winny być na końcach promieni oczka, do przyszycia gwiazdki, żeby się końce nie czepiały i nie odrywały.

c) **Na czapce** wzdłuż szwów wierzchu na krzyż od otoka z jednej strony do otoka z drugiej i wzdłuż górnej krawędzi otoka dokoła, naszyty 1 płaski sznurek 5 mm. szerokości, srebrny, oksydowany. Na otoku poniżej w odległości 2 mm. od sznurka naszyta także taśma i w ten sam sposób, jak na rękawach. Z przodu pod orzełkiem u generała-podporucznika jedna także gwiazdka

jak na naramiennikach, u generała-porucznika — dwie obok siebie, u generała broni — trzy, również w jednym szeregu obok siebie.

d) Na spodniach lampas podwójny z sukna granatowego szerokości po $3\frac{1}{2}$ cm. z taką wypustką w środku.

2. Oficerowie wyżsi (sztabowi) mają:

(Tab. 12).

Na rękawach i naramiennikach kurtki i płaszcz tam, gdzie u generałów naszyta taśma załamami, naszyte równolegle prosto w odległości $\frac{1}{2}$ cm. jeden od drugiego dwa płaskie sznureczki srebrne oksydowane szerokości 5 mm. Na wierzchu czapki takiż sznurek i w ten sam sposób naszyty jak u generałów z tą różnicą, że dokoła otoku naszyte dwa sznurki w odległości $\frac{1}{2}$ cm. jeden od drugiego. Na rękawach, naramiennikach i czapce gwiazdki także i w ten sam sposób naszyte jak u generałów. U majora — jedna gwiazdka, u podpułkownika — dwie, u pułkownika — trzy.

3. Oficerowie niżsi mają:

(Tab. 12).

Na rękawach i naramiennikach gwiazdki tej wielkości, kształtu i układu, jak u oficerów starszych, ale bez żadnego galonika. Na czapce na szwach wierzchu pojedynczy sznurek, taki jak u wyższych oficerów. Na górnej krawędzi otoka dokoła, jeden takiż sznurek. Z przodu otoka gwiazdki także, jak u starszych oficerów. Na rękawach, naramiennikach i czapce u podporucznika — jedna gwiazdka, u porucznika — dwie, u kapitana (rotmistrza) — trzy.

U w a g a 1: Jednocześnie z niniejszem znosi się oficerska kokarda („słońce”) na czapce.

U w a g a 2: Kapelani wojskowi noszą oznaki: kapelan pułku i szpitala — kapitana, proboszcz dywizji — majora, dziekan frontu — podpułkownika, dziekan Generalny — pułkownika.

B. Oznaki stopni urzędników wojskowych.

Urzędnicy wojskowi na ogół noszą także oznaki jak oficerowie stopnia, odpowiadającego randze urzędnika, zgodnie z p. 6. Rozkazu 476. Dz. Rozk. Wojsk. Nr. 13. b. r. z tą jednak różnicą, że zamiast gwiazdek mają rozetki kwadratowe (Tab. 13 rys. 4), że zamiast na naramiennikach, których urzędnicy nie mają, odpowiednie rozetki umieszczone są na kołnierzu, oraz że na czapce sznurki oksydowane są naszyte tylko dokoła górnej krawędzi otoka — u niższych urzędników — jeden, u wyższych — dwa; urzędnicy kl. VIII, VII, VI, V mają galoniki, odpowiadające galonikom na naramiennikach sztabowych oficerów, naszyte w poprzek kołnierza w odległości 3 cm. od przedniej krawędzi, urzędnicy kl. IV i wyżej — w ten sam mają naszyte taśmy, odpowiadające taśmie na naramiennikach generałów. Na płaszczu galoniki i taśmę naszywa się na kołnierzu tak, jak u oficerów naszyte są barwy broni. Urzędnicy, którym przysługuje jedna gwiazdka, mają ją umieszczoną w przednim rogu kołnierza — drugą przytwierdza się wyżej obok przedniej krawędzi kołnierza, — trzecią przy dolnej krawędzi w tej samej odległości, jak druga.

Na czapce — urzędnicy niższych rang od XI do IX włącznie mają wzdłuż górnej krawędzi

otoka naszyty dokoła sznurek oksydowany taki, jak u oficerów niższych pod nim rozetki i urzędnicy wyższych rang od VIII do V włącznie—dwa także sznureczki w odległości $\frac{1}{2}$ cm. jeden od drugiego i pod nim rozetki; urzędnicy od rangi IV i wyżej — jeden sznureczek i taśma, jak u generałów, oraz rozetki.

C. Oznaki stopni podoficerskich (Tab. 14)

Podoficerowie mają oznaki stopni tylko na wyłogach rękawów i naramiennikach kurtki i płaszcza w postaci tasiemek wełnianych $\frac{1}{2}$ cm. szerokości (wyjątkowo sierżant sztabowy ma taśmę szerokości 1 cm.), podchorąży zaś tasiemeczkę metalową, oksydowaną, szerokości $\frac{1}{2}$ cm. Podoficerowie na czapce żadnych oznak nie noszą.

1. Podchorąży ma: (Tab. 14 rys. 6)

a) Wyłogi rękawów kurtki i płaszcza wzdłuż górnej krawędzi oszyte galonikiem biało-metalowym oksydowanym, szerokości $\frac{1}{2}$ cm. i niżej wyłogu na przodzie rękawa z tegoż galonika naszyty kąt prosty, wierzchołkiem do góry, o długości ramion 4 cm. tak, aby wierzchołek kąta znalazł się w odległości 1 cm. od galonika, naszytego na krawędzi wyłoga.

b) Na naramiennikach kurtki i płaszcza takież galonik naszyty przez środek wzdłuż całego naramiennika.

2. Sierżant (wachmistrz) sztabowy ma: (Tab. 14 rys. 5)

a) Wyłogi rękawów kurtki i płaszcza oszyte dokoła, jak u podchorążych, ale taśmą wełnianą

barwy karmazynowej, szerokości 1 cm. Niżej na przodzie wyłogu z tasiemki tejże barwy, ale szerokości $\frac{1}{2}$ cm. naszyte dwa kąty takiego kształtu i wielkości, jak u podchorążych, jeden wewnątrz drugiego w odległości 1 cm.

b) Naramienniki kurtki i płaszcz oszyte dokoła wzdłuż wolnej krawędzi takąż taśmą, jak wyłogi rękawów.

3. Sierżant (wachmistrz) ma:

(Tab. 14 rys. 4)

a) Wyłogi rękawów kurtki i płaszcz oszyte dokoła wzdłuż górnej krawędzi tasiemką wełnianą karmazynową, ale szerokości $\frac{1}{2}$ cm. Z takiej też tasiemki karmazynowej na wyłogu niżej naszyty jeden kąt tego kształtu, wielkości i w ten sam sposób, jak u podchorążych.

b) Na naramiennikach kurtki i płaszcz z tasiemki wełnianej karmazynowej szerokości $\frac{1}{2}$ cm. naszyte w poprzek naramiennika przeciętnie w połowie jego długości trzy paski w odległości 1 cm. jeden od drugiego; oprócz tego cały naramiennik oszyty wzdłuż wolnej krawędzi takąż tasiemką.

4. Plutonowy ma: (Tab. 14 rys. 3)

a) Na wyłogach rękawów kurtki i płaszcz na przodzie trzy paski długości 6 cm., naszyte równolegle w odległości 1 cm. jeden od drugiego z tasiemki wełnianej karmazynowej szerokości $\frac{1}{2}$ cm. Górny pasek w odległości 1 cm. od górnej krawędzi wyłogu i równoległy do niej.

b) Na naramiennikach kurtki i płaszcz także trzy paski poprzeczne, jak u sierżanta, ale bez oszycia dokoła.

5. Kapral ma: (Tab. 14 rys. 2)

Na wyłogach rękawów i na naramiennikach kurtki i płaszcza także paski, jak plutonowy, ale dwa paski.

6. Starszy żołnierz ma: (Tab. 14 rys. 1)

Na wyłogach rękawów i na naramiennikach kurtki i płaszcza także paski, jak kapral, ale po jednym pasku.

U w a g a: Jednocześnie z tem znosi się „oznakę inteligencji” w ubiorze Wojsk Polskich.

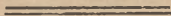
§ 9. Temblak (Tab. 9)

Temblak oficerski (Tab. 9) z taśmy srebrnej szerokości 24 mm., długości (złożonej podwójnie) — 48 cm. Wzdłuż taśmy w odległości 6 mm. od brzegu dwa karmazynowe prążki 1 mm. szerokości. Obsada chwasta płaska o 4 mm. szersza od taśmy; chwast srebrny na trzonie z nici karmazynowych, z dwóch warstw frendzli, długości $4\frac{1}{2}$ cm., z których wewnętrzna dołem spięta, zewnętrzna zaś—rozpuszczona.

Temblak urzędników wojskowych (Tab. 9) z taśmy srebrnej szerokości 22 mm., długości (złożonej podwójnie) 35 cm. Wzdłuż taśmy w odległości 5 mm. od brzegów dwa karmazynowe prążki szerokości 1 mm. Chwast srebrny, na trzonie karmazynowym, z dwóch warstw frendzli, długości 4 cm., z których wewnętrzna dołem spięta, zewnętrzna—rozpuszczona.

Obsada chwastu okrągła, cienka, rozszerza się u dołu.

Temblak szeregowych (Tab. 9). cały z rzemienia żółtego, kształtu temblaka oficerskiego, ale rzemień szerokości 22 mm. i długości (złożony podwójnie) 35 cm.

Przepisy, dotyczące noszenia ubioru polowego w poszczególnych wypadkach.

Aż do czasu wprowadzenia ubioru wielkiego (służbowego), względnie paradnego, ubiór polowy może być stosowany, jako ubiór bojowy, garnizonowy, służbowy, salonowy i codzienny.

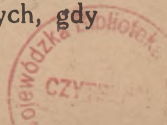
I. Ubiór bojowy stosuje się: na terenie operacyjnym; na manewrach; na specjalny rozkaz.

II. Garnizonowy: W szeregach: a) na paradach, b) rewjach, c) na przeglądach, d) na wartach honorowych; przy pełnieniu służby garnizonowej; na specjalny rozkaz.

III. Służbowy: przy meldowaniu się; przy obecności na paradach, rewjach, przeglądach i t. p.; na musztrach i ćwiczeniach; przy reprezentacjach; wizytach oficjalnych; pogrzebach i mszach żałobnych (krepa na lewym rękawie); na specjalny rozkaz.

IV. Salonowy: (we wszystkich wypadkach może być zastąpiony przez strój służbowy) na wizytach; obiadach i wieczorach proszonych; (czapkę i broń zostawia się w przedpokoju); balach i rautach (szablę do tańca odpina się); gdy formy towarzyskie tego wymagają.

V. Codzienny: we wszystkich wypadkach życia codziennego; podczas zajęć biurowych, gdy nie jest wskazany strój inny.

Krepa żałobna przy żałobie osobistej może być noszona tylko za pozwoleniem dowództwa.

Opis poszczególnych rodzajów ubioru.

A. Dla oficerów:

I Bojowy:

Uwagi:

- 1) kurtka
- 2) sznury naramienne
(adjutant.) § 6 C. i str. 29 komu się należą (nie obowiązują)
- 3) spodnie krótkie
- 4) trzewiki sznurow.
- 5) owijacze w piechocie
- 6) sztylpy, względnie buty długie obowiązują w odpowiednich rodzajach broni i poszczególn. oficerów, pełniących służbę konno.
- 7) ostrogi przypinane lub przybijane Dozwolone są wszystkim oficerom, dla wszystkich, pełniących służbę konno.
- 8) ofic. pas polowy na kurtce
- 9) żabka do noszenia szabli na pasie polowym
- 10) ofic. pasek przez ramię
- 11) szabla, względnie bagnet w rodzajach broni, uzbrojonych w szable, obowiązuje szabla; u pełniących służbę konno — na żabce przypiętej do siodła.
(W polu pochwa szabli czerniona lub w futerales).

12)	temblak oficerski	w polu może być rzemienny
13)	rewolwer i lornetka w futerałach, oraz torba polowa	na pasie polowym, dowolnie z prawej lub lewej str.
14)	gwizdawka	w lewej kieszeni na piersi na sznurku, przyczepionym do drugiego guzika kurtki
15)	hełm, względnie czapka	w myśl rozkazu dowództwa (w szeregach podpinka zawsze pod brodą)
16)	furażerka	w marszu i odpoczynku zamiast hełmu
17)	rękawiczki bronz.	w polu nie obowiązują
18)	płaszcz polowy	w myśl rozkazu zwinięty, narzucony lub w rękawy; na rozkaz rynsztunek na płaszczu
19)	płaszcz od deszczu	nie obowiązuje; może być na płaszczu polowym; (na przeglądach nie dozwolony)

U w a g a: Dowództwom oddziałów samodzielnych przysługuje prawo wydawania zarządzeń co do noszenia rynsztunku i ubioru zależnie od warunków bojowych.

II. Garnizonowy:

1)	kurtka	
2)	sznury naramienne (adjutanckie)	komu się należą (obowiąz.)
3)	spodnie krótkie	
4)	trzewiki sznurow.	
5)	owijacze	w piechocie
6)	sztylpy, względnie buty długie	wszystkim, komu się należą ostrogi.

7)	ostrogi przypinane lub przybijane	komu się należą, oraz pełniącym służbę konno
8)	ofic. pas polowy	na kurtce
9)	żabka do noszenia szabli, względnie bagnetu	na pasie polowym; u konnych przypięta do siodła
10)	ofic. pasek przez ramię	
11)	szabla (pochwa czerniona lub błyszcząca)	na żabce
12)	temblak oficerski	
13)	rewolwer w futerale	na pasie polowym z prawej strony w myśl rozk. dow.
14)	hełm, względnie czapka	(w szeregach zawsze podpinka pod brodę)
15)	rękawiczki bronz.	
16)	płaszcz polowy	w myśl rozkazu: zwinięty, narzucony, w rękawy lub bez płaszcza; na rozkaz ryszunek na płaszczu. W szeregach kołnierza futrzanego nosić nie wolno. w myśl rozkazu.
17)	krepa żałobna	

III. Służbowy:

1)	kurtka	
2)	snuży naramienne (adjuantanckie)	komu się należą (obowiąz.)
3)	spodnie krótkie	
4)	trzewiki sznurow.	
5)	owijacze	w piechocie

6)	sztylpy, względnie buty długie	dla wszystkich, komu się należą ostrogi; dozwolone są wszystkim oficerom
7)	ostrogi przypinane lub przybijane	komu się należą
8)	ofic. pas polowy	na kurtce
9)	szabla; (pochwa czerniona lub błyszcząca)	Na żabce, lub rapciach pod mundurem. Przy rapciach żabki się nie nosi.
10)	temblak oficerski	
11)	czapka	
12)	rękawiczki bronz.	
13)	płaszcz polowy	w rękawy, lub bez płaszcza; dozwolony pas z tego samego materiału
14)	krepa żałobna	w razie potrzeby

U w a g a: Obecni na paradach, rewjach, przeglądach i t. p., jeśli oddziały wojsk mają rynsztunek na płaszczu, wkładają pas polowy na płaszcz.

IV. Salonowy:

1)	kurtka	
2)	sznury naramienne (adjutanckie)	komu się należą (obowiąz.)
3)	spodnie długie ze strzemiączkami	
4)	trzewiki sznurowane lub gładkie	dowolnie
5)	ostrogi przybijane	komu się należą
6)	rapcie	pod mundurem

- 7) szabla; (pochwa czerniona lub błyszcząca)
- 8) czapka
- 9) rękawiczki skórzane brązowe; przy tańcach dozwolone są białe.

V. Codzienny:

- 1) kurtka
- 2) sznury naramienne (adjutanckie) komu się należą; (nie obow.)
- 3) spodnie długie ze strzemiączk., lub krótkie dowolnie
- 4) trzew. sznurowane, względnie gładkie
- 5) owijacze dozwolone są wszystkim oficerom
- 6) sztylpy, względnie buty długie dozwolone są wszystkim oficerom
- 7) ostrogi przypinane lub przybijane obowiązuja, komu się należą. (Przy owijacz. tylko przybijane, lub też wolno ostróg nie mieć wcale)
- 8) ofic. pas polowy nie obowiązuje
- 9) rapcie, względnie żabka do szabli lub bagnetu rapcie pod mundurem, względnie żabka na pasie polowym.

10)	szabla, względnie bagnet (pochwa czerniona lub błyszcząca)	szabla na rapciach, lub na żabce; przy rapciach żabki się nie nosi.
11)	temblak oficerski	
12)	czapka	
13)	furażerka	dozwolona tylko w podróży w wagonach kolejowych
14)	rękawiczki bronz.	nie obowiązują
15)	płaszcz polowy	w rękawy lub bez płaszcza, dowolnie; dozwolony pas z tego samego materiału. Przy noszeniu bagnetu pas polowy obowiązkowo na płaszczu.
16)	płaszcz od deszczu	na kurtce, względnie na płaszczu polowym, włożonym w rękawy.

B. Dla szeregowych:

A mianowicie: 1) sierżantów sztabowych (wachmistrzów sztabowych), 2) podchorążych, 3) sierżantów linjowych (wachmistrzów linjowych), 4) plutonowych, 5) kaprali, 6) starszych żołnierzy, 7) szeregowców.

I. Bojowy:

1)	kurtka i spodnie	U w a g i:
2)	rynsztunek namunburze.	
3)	hełm, względnie czapka (w myśl rozkazu)	

- 4) furażerka w marszu i pod czas spocz.
- 5) płaszcz w myśl rozkazu zwinięty, w rękawy, lub narzucony (na specjalny rozkaz).

U w a g i:

II. Garnizonowy:

jak bojowy, lecz bez plecaków i chlebaków.

III. Służbowy:

- 1) kurtka i spodnie
 - 2) ostrogi przypinane
 - 3) pas główny z żabką do szabli lub bag.
 - 4) szabla, względnie bagnet
 - 5) czapka
 - 6) płaszcz polowy
- komu się należą
przy płaszczu włożonym w rękawy — zawsze na płaszczu
zależnie od rodzaju broni (do czasu wprowadzenia żabki przepisowej, szabla komu się należy na rapc.)
w rękawy lub bez płaszcza (w myśl rozkazu).

V. Codzienny: jak służbowy, lecz płaszcz dowolnie w rękawy lub bez płaszcza. **Furażerka** przy ćwiczeniach gimnastycznych, oraz robotach w koszarach, stajniach, warsztatach i t. p. — w podróży dozwolona tylko w wagonie kolejowym.

Uwagi ogólne.

Sznury naramienne należą do munduru:

1. generałów,
2. oficerów sztabu generalnego,
3. adjutantów i
4. żandarmerji (na lewym ramieniu).

Ostrogi należą do munduru:

1. kawalerji,
2. artylerji,
3. generałów,
4. oficerów sztabu generalnego,
5. oficerów wyższych (sztabowych),
6. dowódców kompanji,
7. oficerów, którym się należy zgodnie z etatem koń wierzchowy.

Oficerski pasek przez ramię dozwolony przy obciążeniu pasa polowego. Wkłada się przez prawe ramię pod naramiennik.

Rękojeść szabli podpiętej może być noszona pod mundurem; podpiętej i na żabce — może być przesunięta przez przecięcie kieszeni płaszcza, włożonego w rękawy.

Krepa żałobna nosi się na lewym rękawie ponad łokciem.

Czapka winna być noszona na prawe ucho i niezsuwana na tył głowy.

Przepisy ogólne.

1. Nie wolno nosić nieprzepisowych lub barwnych sznurów, galonów, wypustek, pasów i innych jakichkolwiek dodatków, lub też zakładać sznury w sposób nieprzepisany.

2. Na ulicy i w miejscach publicznych nie wolno rąk trzymać w kieszeniach spodni.

3. Przy długich spodniach nie wolno nosić półbucików.

4. W miejscach publicznych i na ulicy obowiązuje noszenie broni białej; wolno ją odpiąć w restauracji i cukierni.

5. O ile szabla jest na rapciach, nie wolno jej nosić pod pachą, lub włóczyć po ziemi; należy trzymać ją w ręku, względnie mieć podpiętą.

6. Czapki dla ukłonu nie zdejmuje się; natomiast w lokalach publicznych czapkę należy zdejmować.

7. Nie wolno przypinać na czapce liter, numerów, znaków, wogóle żadnych ozdób nie objętych „przepisem”.

8. Zwyczaj majenia czapek zielenią, jako obcy, znosi się.

9. Rękawiczki przy podawaniu ręki nie zdejmuje się.

10. W mieście nie wolno nosić płaszcza, względnie futra narzuconego na ramiona. (Jedynie na wyraźny rozkaz może być w ten sposób zarzucony płaszcz, ale tylko w szeregach i zawsze spięty pod szyją na baryłkę.

11. Nie wolno nosić w mieście szpicrut, lasek i t. p.

12. Krepę żałobną przy żałobie osobistej wolno nosić po za służbą za pozwoleniem dowództwa.

Przepisy przejściowe.

1. Przepis „Ubioru Polowego W. P. r. 1919” wchodzi w życie z dniem 1. listopada 1919 r. W myśl powyższego od tej chwili wolno oficerom i urzędnikom wojskowym sprawiać sobie czapki, kurtki, spodnie i płaszcze nowego wzoru.

2. Całkowite przemundurowanie wojska będzie zakończone do dnia 1-go lipca 1921 r.

3. W dniu 1-go lutego 1920 r. winni oficerowie i urzędnicy wojskowi wszyscy w jednym dniu, włożyć nowe oznaki stopni wojskowych, choćby na dawnych mundurach.

4. Aż do dnia powyższego oznaki stopni winny być dotychczasowe, choćby przypięte na naramiennikach nowego ubioru.

5. Najdalej w dniu 1. lutego 1920 r. wszyscy oficerowie i urzędnicy wojskowi winni mieć czapki nowego wzoru.

Donaszenie dotychczasowych kurtek i spodni, oraz spodni czarnych i granatowych dozwolone jest do dnia 31. grudnia 1920 r. włącznie.

7. Należy unikać w noszeniu łączenia ze sobą ubioru dotychczasowego z nowym, z wyjątkiem nowej czapki, która będzie noszona i przy dotychczasowym ubiorze, oraz płaszcza dotychczasowego, który może być donoszony i przy nowym ubiorze.

8. Donaszenie dotychczasowych płaszczy dozwolone jest do dnia 30-go czerwca 1921 r.

9. Donaszenie dotychczasowych kożuszków wojskowych i futrzanych bekiesz dozwolone jest w ciągu trzech zim t. j. do wiosny 1922 r.

10. W dniu 1. lipca 1920 r. każdy oficer obowiązany jest mieć całkowity komplet nowego ubioru z wyjątkiem płaszcza.

11. Aż do czasu wprowadzenia ubioru wielkiego, względnie paradnego bezwzględnie nie wolno nosić lub donaszać mundurów barwnych (granatowych), oraz żadnych ozdób ubioru paradnego, jako to kordonów (etyszkietów), pasów srebrnych lub barwnych, rabatów i t. p.

Barwy patek i wypustek, oraz godła są następujące:

Rodzaj broni lub służby	Barwa patki na kołnierzu kurtki	Wypustka przy patce	Godło na patce	Na naramienniku	Na lewym rękawie
I. Generałowie	Ciemno-granatowa (aksamit)	Karmazynowa	Orzełek bez tarczy srebrny oksydów. Tab. 10. Rys. 13.		
			Uwaga: Generałowie Korpusu Sądowiczego, generałowie intendenci, lekarze i topografowie zamiast orzełka noszą godło swojej służby.		
II. Sztab Generalny	Ciemno-granatowa (aksamit)	Karmazynowa	Orzełek bez tarczy srebrny oksydów. Tab. 10 Rys. 13.		
III. Piechota: (Strzelcy)	Granatowa	Żółta	—	Nr. pułku	—
1. Strzelcy podhalańscy	Granatowa	Żółta	Tab. 10 Rys. 1	—	—
2. Kompanje techniczne przy pułku piech.	Granatowa	Żółta	—	—	Tab. 11 Rys. 1
3. Kompanje szturmowe	Granatowa	Żółta	—	Nr. pułku	Tab. 11 Rys. 2
4. Kompanje karabin. maszyn.	Granatowa	Żółta	—	"	Tab. 11 Rys. 3
5. Plut. telefon.	Granatowa	Żółta	—	"	Tab. 11 Rys. 7
IV. Jazda.					
1. Ułani	Karmazynowa	—	—	Nr. pułku	—
2. Szwoleżery	Karmazynowa	Biała	—	"	—
3. Strzelcy konni	Karmazynowa	Ciemno-zielona	—	"	—
4. Jazda tatarska	Karmazynowa	Jasno-niebieska	Tab. 10 Rys. 14	"	—
5. Szwadron techniczny	Barwy rodzaju jazdy		—	"	Tab. 11 Rys. 1
6. Szwadron karabin. maszyn.	Barwy rodzaju jazdy		—	"	Tab. 11 Rys. 3
7. Pluton telef.	Barwy rodzaju jazdy		—	"	Tab. 11 Rys. 7
V. Artylerja.					
1. Art. lekka polowa	Ciemno-zielona (u ofic. aksamit)	Czarna	—	"	—
2. Art. ciężka	Ciemno-zielona (u ofic. aksamit)	Czarna	—	Nr. pułku i litera „C” Tab. 3a.	
3. Art. konna	Ciemno-zielona (u ofic. aksamit)	Karmazynowa	—	Nr. pułku i litera „K” Tab. 3a.	
4. Ciężkie miotacze min.	Ciemno-zielona (u ofic. aksamit)	Czarna	—	Nr. Oddz.	Tab. 11 Rys. 4
5. Czołgi	Ciemno-zielona (u ofic. aksamit)	Czarna	—	"	Tab. 11 Rys. 6
6. Oficerowie chemicy	Barwy broni		—	"	

Rodzaj broni lub służby	Barwa patki na kołnierzu kurtki	Wypustka przy patce	Godło na patce	Na naramienniku	Na lewym rękawie
VI. Wojska techn.					
1. Inżynierowie wojskowi	Czarna (u ofic. aksamit)	Ponsowa	—	Nr. Oddz.	—
2. Saperzy	Czarna (u ofic. aksamit)	Ponsowa	—	"	—
3. Bataljony maszynowe	Czarna (u ofic. aksamit)	Ponsowa	—	Nr. Oddz. i litera „M”	—
4. Bataljony mostowe	Czarna (u ofic. aksamit)	Ponsowa	—	Nr. Oddz. i lit. „MS”	—
5. Wojska łączności					
a) Radiotelegraf	Czarna (u ofic. aksamit)	Jasno-niebieska	—	Nr. Oddz.	Tab. 11 Rys. 9
b) Telegrafy	Czarna (u ofic. aksamit)	Jasno-niebieska	—	"	Tab. 11 Rys. 8
c) Telefony	Czarna (u ofic. aksamit)	Jasno-niebieska	—	"	Tab. 11 Rys. 7
7. Wojska samochodowe	Czarna (u ofic. aksamit)	Żółta	—	"	
a) Samochody pancerne	Czarna (u ofic. aksamit)	Żółta	—		Tab. 11 Rys. 10
8. Wojska kolejowe	Czarna (u ofic. aksamit)	—	—		Tab. 11 Rys. 5
a) Pociągi pancerne	Czarna (u ofic. aksamit)	—	—		Tab. 11 Rys. 10
VII. Wojska lotnicze	Żółta	—	—		Tab. 11 Rys. 11
VIII. Straż graniczna	Jasno-zielona	Biała	—		—
IX. Żandarmerja	Ponsowa (jaskrawo-jasna)	Żółta	—	—	Sznury żółte
X. Wojska taborowe	Czekoladowo-bronzo- zowa	Jasno-niebieska	—	"	—
XI. Lekarze	Ciemno-wiśniowa aksamit	Granatowa	Tab. 10 Rys. 7		
XIa. Lekarze weterynaryjni	Barwy kurtki	Oliwkowa		—	—
XII. Korpus sądowniczy	Barwy kurtki	Czarna (aksamit)	Tab. 10 Rys. 12	—	—
XIII. Topografowie i Geodeci	Barwy kurtki	Ponsowa	Tab. 10 Rys. 2		
XIV. Intendentura	Barwy kurtki	Jasno-niebieska	Tab. 10 Rys. 3	—	—
XV. Prowiantura	Barwy kurtki	Jasno-niebieska	Tab. 10 Rys. 4	—	—
XVI. Of. rachunkowi	Barwy kurtki	Jasno-niebieska	Tab. 10 Rys. 5	—	—
XVII. Of. kancelaryjni	Barwy kurtki	Jasno-niebieska	Tab. 10 Rys. 6	—	—
XVIII. Duchowieństwo	Barwy kurtki	Fioletowa	Tab. 10 Rys. 8	—	—
Szkoły wojskowe					
1. Podoficerska	Barwy broni		Tab. 10 Rys. 10		
2. Podchorążych	Barwy broni		Tab. 10 Rys. 9		
3. Politechnika wojskowa	Barwy broni		Tab. 10 Rys. 11		

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

CM KEK 322122

000-322122-00-0